

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

The Development of Community Potential for Tourism Promotion
Beneath the Development Strategic Plan of Satun Province

นายอัครวิทย์ เทศอาเส็น¹
นายอุโบ หมดหมุด²
นางกิตติยา ฤทธิ์ภักดี³
นางหงษ์ ฤทธิวรรณ⁴
นางนีสรีน ลำห้วย⁵
นางสาวเบญจวรรณ แก้วสวัสดิ์⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล 2) จัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล 3) พัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล และ 4) ประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล มีผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยที่ประกอบด้วยตัวแทนจากส่วนราชการจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล วิทยาลัยชุมชนสตูล องค์การบริหารส่วนตำบล และตัวแทนจากประชาชนชุมชนท่องเที่ยว 14 ชุมชน ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามขั้นตอนที่กำหนดคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวจากผู้มีส่วนได้เสีย ใช้การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบสำรวจรายการสำหรับศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของการสร้าง พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร ใช้แบบสอบถามสำหรับพิจารณาร่างหลักสูตร แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมสำหรับร่างหลักสูตร และการสนทนากลุ่มสำหรับวิพากษ์ร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามหลักสูตร โดยการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มหลักสูตร ตามแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง ใช้แบบทดสอบตามกลุ่มหลักสูตร จำนวน 4 ฉบับ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ใช้แบบสอบถามสำหรับสอบถามผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแบบประเมินสำหรับประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที แบบสองกลุ่มไม่อิสระจากกัน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการสรุปประเด็น วิเคราะห์เนื้อหา แล้วบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีความต้องการในการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล และเสนอความต้องการเชิงลึกในการพัฒนาศักยภาพ และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน 2) การจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

^{1, 3, 4} ครูวิทยฐานะ ครูชำนาญการ

² ครูผู้ช่วย

⁵ ครู

⁶ นักวิชาการศึกษา 3

จังหวัดสตูล สามารถสร้าง พัฒนา และปรับปรุง ได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรการบริหารจัดการโฮมสเตย์ กลุ่มที่ 2 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร จำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรอาหารไทยยอดนิยม หลักสูตรอาหารพื้นเมืองทั่วไป หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง และหลักสูตรอาหารขนมเพื่อธุรกิจ กลุ่มที่ 3 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และหลักสูตรภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร และกลุ่มที่ 4 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ จำนวน 3 คือ หลักสูตรการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตรผู้นำเที่ยวชุมชน 3) การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยการจัดการเรียนการตามกลุ่มหลักสูตร พบว่า ผลการเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูลตามกลุ่มหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา และหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล พบว่า ผู้มีส่วนได้เสีย ให้ความสำคัญกับทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ในชุมชนที่เป็นฐานรากของการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต จารีต ประเพณี วัฒนธรรมถิ่น ลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ ของชุมชน เพื่อเป็นจุดสนใจของแต่ละชุมชน สร้างและค้นหาความมีเสน่ห์ของอัตลักษณ์ ส่วนผลการประเมินจากประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากคณะกรรมการเป็นผู้ประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีชุมชนจำนวน 10 ชุมชน ผ่านประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งชุมชนที่ผ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยมมี 2 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อเจ็ดลูก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านเขาพญาบังสา ผ่านอยู่ในระดับดี มี 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านทุ่งสะบิระ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบุโบย ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบากันเคย และชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกตรี และผ่านอยู่ในระดับพอใช้ 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านโคกพยอม ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบากันใหญ่ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวทาง และชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวหิน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

บทนำ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553: 3)

บทเรียนของการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาหลายโครงการเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความยั่งยืนจะต้องยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง จึงเกิดแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) ขึ้น ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนด้วยตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยจะต้องส่งเสริมให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร

และกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ตั้งอยู่ระหว่างจังหวัดตรังและจังหวัดสงขลา ฝั่งทะเลอันดามันมีแนวโน้มการเติบโตด้านการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เฉลี่ยถึงเกือบร้อยละ 20 ต่อปี โดยจังหวัดสตูลมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ณ ปี 2551 คิดเป็นส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 10.83 โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวนมาก ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดสตูล (ฤๅษานุเทิน) มัสยิดกลางจังหวัดสตูล อุทยานแห่งชาติตะรุเตา เกาะกลาง เกาะไข่ เกาะอาดัง เกาะหินงาม เกาะบุโหลน อุทยานแห่งชาติทะเลบัน อุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะเภตรา แหลมตันหยงโปและหาดทรายยาว หาดปากบารา น้ำตกวังสายทอง น้ำตกธารา สวรรค์ น้ำตกปาหนั้น น้ำตกธารปลิว ถ้ำเจ็ดคด ถ้ำภูผาเพชร ถ้ำลอดปูยู ถ้ำวังกลาง โดยในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดสตูลจำนวนมาก ซึ่งในปี 2551 รวมทั้งสิ้น 760,396 คน และสามารถทำรายได้ให้กับจังหวัด ประมาณ 1,739.68 ล้านบาท (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล. 2554: 21) โดยจังหวัดสตูลมีศักยภาพที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ดังจะเห็นได้จากจังหวัดสตูลได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรได้มาตรฐาน เมืองสวรรค์ชายแดนใต้ โดยในปี พ.ศ. 2556 ได้กำหนดยุทธศาสตร์จังหวัดสตูลว่าพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายให้ได้มาตรฐานระดับสากลและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า มีทั้งปัจจัยบวกและปัจจัยลบ โดยปัจจัยบวก ได้แก่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย ทั้งทะเล ป่าไม้ ถ้ำ ป่าชายเลน น้ำตก แหล่งท่องเที่ยวยังเป็นธรรมชาติ บริสุทธิ์อยู่มาก มีธุรกิจท่องเที่ยวครบวงจร มีท่าเรือสนับสนุน มีอาหารที่สด สะอาด ราคาไม่แพง มีนโยบายของทุกภาคส่วนสนับสนุน เริ่มมีโรงแรมแบบ Boutique Hotel และเป็นทางเลือกสำหรับ Niche Market และปัจจัยลบ ได้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดทักษะการต้อนรับและสื่อสาร แรงงานคุณภาพเริ่มขาดแคลน ไม่มีสนามบินและเที่ยวบินตรง การประสานงานระหว่างภาครัฐกับเอกชน โดยเฉพาะการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวไม่ดีพอ ขาดการติดตามกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ อาหารทะเล และค่าใช้จ่ายการเดินทางแพงขึ้น จากราคาน้ำมัน โรงแรมและที่พักมีน้อย และไม่ได้มาตรฐาน (เฉพาะบางพื้นที่ และในช่วง High Season) ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันปรับปรุงพัฒนา โดยส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบครบวงจร ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและขยายตลาดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะทางทะเล ที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ พัฒนาบุคลากร และเสริมสร้างความพร้อมแก่ชุมชนรองรับการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนให้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมขนส่งทางบกให้มีความสะดวก ปลอดภัย พัฒนาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของการบริการระบบโทรคมนาคมและการสื่อสาร

วิทยาลัยชุมชนสตูลจัดการศึกษาความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว จากงานวิจัยศึกษาความต้องการการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสตูล ปีการศึกษา 2555 (กลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยว) พบว่า ความต้องการในการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นในกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยว อันดับ 1 คือการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตรการบริหารจัดการโฮมสเตย์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านที่พัก และหลักสูตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยที่ผ่านมามีวิทยาลัยชุมชนสตูลได้ดำเนินการจัดฝึกอบรม ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551-ปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 800 กว่าคน และในปีงบประมาณ 2556 - 2558 (วิทยาลัยชุมชนสตูล. 2555: 25) วิทยาลัยชุมชนสตูลวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน จำนวน 20 ชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น จากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดสตูล เพื่อทราบปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่นำมาสู่การพัฒนาศักยภาพในการจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรเพื่อยกระดับชุมชนตามบริบทในแต่ละพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล
2. เพื่อจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล
4. เพื่อประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: participatory action research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในปัจจุบัน โดยนำข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวนำไปยังการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากส่วนราชการจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล วิทยาลัยชุมชนสตูล องค์การบริหารส่วนตำบล และตัวแทนจากประชาชนชุมชนท่องเที่ยว 14 ชุมชน ที่แบ่งเป็น 3 พื้นที่ คือ 1) พื้นที่ภูเขา จำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านถ้ำภูผาเพชร 2) พื้นที่ทุ่งนา จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านพญาบังสา (ควนโพธิ์) ชุมชนเกตรี และ 3) พื้นที่ชายฝั่งทะเล และเกาะ จำนวน 11 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านหัวทาง ชุมชนบ้านตำมะลัง ชุมชนบ้านบากันเคย ชุมชนบ้านบากันใหญ่ ชุมชนบ้านทุ่งสะโบ๊ะ ชุมชนบ้านวังตง ชุมชนบ้านบ่อเจ็ดลูก ชุมชนบ้านนุบาย ชุมชนบ้านโคกพะยอม ชุมชนบ้านหัวหิน และชุมชนบ้านสาคร จากนั้นดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบข่ายในการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยวิจัยได้แก่ การสนทนากลุ่ม (focus group) โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (structured interview) และแบบสอบถามที่เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ทำการหาค่าความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในปัจจุบัน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วบรรยายเป็นความเรียง เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล เพื่อนำไปสู่การจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดสตูล

ขั้นตอนที่ 2 การจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปางจังหวัดสตูล

คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้ง 14 ชุมชน มาดำเนินการสร้าง พัฒนาและปรับปรุง กลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ได้ทั้งหมด 4 กลุ่มหลักสูตร คือ กลุ่มที่ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรการบริหารจัดการโฮมสเตย์ กลุ่มที่ 2 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร จำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรอาหารไทยยอดนิยม หลักสูตรอาหารพื้นเมืองทั่วไป หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง และหลักสูตรอาหารขนมเพื่อธุรกิจ กลุ่มที่ 3 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และหลักสูตรภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร และกลุ่มที่ 4 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ จำนวน 3 คือ หลักสูตรการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตรผู้นำเที่ยวชุมชน และหลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไปตามระบบการพัฒนาตามระบบของวิทยาลัยชุมชนสตูล ที่ประกอบไปด้วย 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเชิงเนื้อหาในหลักสูตร และการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดทำร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต 3) ส่งร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตให้กับผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มหลักสูตรเพื่อพิจารณาขั้นต้น และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4) จากนั้นเชิญผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตมาทำการวิพากษ์หลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และ 5) ทดลองใช้แต่ละหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุง โดยผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต และวิพากษ์หลักสูตรประกอบไปด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขากลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต จำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย วัดผล และประเมินผล จำนวน 2 คน มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเพื่อพิจารณาร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต เป็นแบบลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต และ 3) การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อวิพากษ์หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเพื่อพิจารณาร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต และการสนทนากลุ่มเพื่อวิพากษ์หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นแล้วบรรยายเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปางจังหวัดสตูล

คณะผู้วิจัยนำกลุ่มหลักสูตรที่พัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต จากขั้นตอนที่ 2 การจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปางจังหวัดสตูล ลงสู่พื้นที่ทั้ง 14 ชุมชน ที่มีความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลำปางจังหวัดสตูล โดยการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มหลักสูตร คือ กลุ่มที่ 1 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก กลุ่มที่ 2 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร กลุ่มที่ 3 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา และกลุ่มที่ 4 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ ดำเนินการตามแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One-group Pretest Posttest Design) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยคือ แบบทดสอบจำนวน 4 ฉบับ คือ 1) แบบทดสอบ

หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่ 2) แบบทดสอบหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร 3) แบบทดสอบหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา และ 4) แบบทดสอบหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ โดยมีฉบับละ 20 ข้อ ที่ได้ทำการสร้างและพัฒนาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาตามกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย วัตถุประสงค์ และประเมินผล จำนวน 2 คน ทำการหาค่าคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ทดลองใช้ (try-out) หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่ แบบสองกลุ่มไม่อิสระจากกัน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

หลังจากจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มทั้ง 4 กลุ่มหลักสูตร คณะผู้วิจัยนำดำเนินการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 4 ให้ความสำคัญกับประเมินเพื่อค้นหาสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงการดำเนินการ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมสร้างพลัง (empowerment evaluation) เป็นการประเมินที่เน้นในส่วนของกระบวนการ โดยเริ่มต้นจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลที่ได้ของกระบวนการเริ่มแรกของการวิจัย และยังให้ความสำคัญต่อปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ และได้มีโอกาสร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ โดยใช้หลักการจัดการของการประเมินแบบกัลยาณมิตร (peer reviews) โดยผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากส่วนราชการจังหวัดสตูล องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล วิทยาลัยชุมชนสตูล องค์กรบริหารส่วนตำบล และตัวแทนจากประชาชนชุมชนท่องเที่ยว 14 ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมมนาเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือที่สำคัญประกอบกับการสอบถามผลการดำเนินการด้วยการสัมมนาด้วยแบบสอบถาม โดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล เป็นการเปิดเวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทางวิชาการ เพื่อสรุปแนวทางร่วมกันในการดำเนินงาน ประกอบการใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามประเด็นต่างๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (open ended) โดยแบบสอบถามดังกล่าวถูกสร้างขึ้นบนฐานของการประเมินตามรูปแบบแบบเสริมสร้างพลัง ที่เน้นการประเมินแบบที่เน้นในส่วนของกระบวนการ โดยเริ่มต้นจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลที่ได้ และผลจากการประเมินนี้ทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการของโครงการที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การปรับการดำเนินงานทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการสรุปประเด็น วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วบรรยายเป็นความเรียง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลกระทบระยะยาว (impact) ที่เกิดขึ้นทั้ง 14 ชุมชน ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล หลังจากการดำเนินการไปแล้ว ประมาณ 6 เดือน โดยใช้แบบประเมินตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชนองค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน) หรือ อพท. โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นผู้ประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการหาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าคะแนนรวม ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ชุมชนทั้ง 14 ชุมชน ที่แบ่งเป็น 3 พื้นที่ คือ 1) พื้นที่ภูเขา จำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านถ้ำภูผาเพชร
- 2) พื้นที่ทุ่งนา จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านพญาบังสา (ควนโพธิ์) ชุมชนเกตรี และ 3) พื้นที่ชายฝั่งทะเล และเกาะ

จำนวน 11 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านหัวทาง ชุมชนบ้านตำมะลัง ชุมชนบ้านบากันเคย ชุมชนบ้านบากันใหญ่ ชุมชนบ้านทุ่งสะโบ๊ะ ชุมชนบ้านวังตง ชุมชนบ้านป่อเจ็ดลูก ชุมชนบ้านบุโบย ชุมชนบ้านโคกพะยอม ชุมชนบ้านหัวหิน และชุมชนบ้านสาคร มีความต้องการในการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล พอสรุปได้ว่า “สตูลเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรได้มาตรฐาน เมืองสวรรค์ชายแดนใต้” กล่าวคือ มีความต้องการที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดสตูลได้ดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงท่าเรือปากบารา (เดิม) เป็นท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรือเอนกประสงค์เสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่รองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี 2) การค้าชายแดน ท่าเรือน้ำลึกปากบารา มีความสำคัญยิ่งที่ทุกภาคส่วนจะต้องผลักดันให้เกิดขึ้น ซึ่งหากโครงการดังกล่าวดำเนินแล้วเสร็จจะเกิดประโยชน์กับประชาชนจังหวัดสตูลและภาคใต้ตอนล่าง สามารถเชื่อมต่อการค้ากับกลุ่มประเทศแถบเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ (อินเดีย บังกลาเทศ) ตะวันออกกลาง และยุโรปได้อย่างกว้างขวาง และ 3) ระบบการขนส่ง Logistic โครงการก่อสร้างถนน 4 ช่องจราจร เชื่อมจังหวัดสตูล – ตรัง – กระบี่ – พังงา – ภูเก็ต ต้องเร่งดำเนินการ เพราะเป็นเส้นทางเศรษฐกิจสายหลักฝั่งอันดามัน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดเชิงลึกพบว่า ในภาพรวมพบว่า 14 ชุมชนที่เป็นฐานการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถแบ่งความต้องการได้เป็น 4 กลุ่มตามรายละเอียดแต่ละชุมชน ได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความต้องการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแผนยุทธศาสตร์
การพัฒนาจังหวัดสตูล

ชุมชน	ความต้องการพัฒนาศักยภาพตามหลักสูตร			
	ด้านที่พัก	ด้านอาหาร	ด้านภาษา	ด้านการบริการ
1. ชุมชนบ้านถ้ำภูผาเพชร	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารไทยยอดนิยมนิยม	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนผู้นำเที่ยวชุมชน
2. ชุมชนบ้านพญาบังสา	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารพื้นเมืองทั่วไป	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ผู้นำเที่ยวชุมชน
3. ชุมชนเกตรี	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารไทยยอดนิยมนิยม	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	การจัดท่องเที่ยวโดยชุมชนผู้นำเที่ยวชุมชน
4. ชุมชนบ้านหัวทาง	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารพื้นเมืองทั่วไป	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ผู้นำเที่ยวชุมชน
5. ชุมชนบ้านตำมะลัง	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง	-	ผู้นำเที่ยวชุมชน
6. ชุมชนบ้านบากันเคย	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารไทยยอดนิยมนิยม	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ผู้นำเที่ยวชุมชน
7. ชุมชนบ้านบากันใหญ่	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ผู้นำเที่ยวชุมชน
8. ชุมชนบ้านทุ่งสะโบ๊ะ	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารพื้นเมืองทั่วไป	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตารางที่ 1 ความต้องการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแผนยุทธศาสตร์
การพัฒนาจังหวัดสตูล (ต่อ)

ชุมชน	ความต้องการพัฒนาศักยภาพตามหลักสูตร			
	ด้านที่พัก	ด้านอาหาร	ด้านภาษา	ด้านการบริการ
9. ชุมชนบ้านวังตง	การบริหารจัดการโฮมสเตย์		ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร	การจัดท่องเที่ยวโดยชุมชน
10. ชุมชนบ้านบ่อเจ็ดลูก	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	หลักสูตรอาหารขนมเพื่อธุรกิจ	ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร	การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
11. ชุมชนบ้านบุโบย	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารพื้นเมืองทั่วไป	ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร	การจัดท่องเที่ยวโดยชุมชน
12. ชุมชนบ้านโคกพะยอม	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	หลักสูตรอาหารขนมเพื่อธุรกิจ	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
13. ชุมชนบ้านหัวหิน	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	อาหารพื้นเมืองทั่วไป	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	
14. ชุมชนบ้านสาคร	การบริหารจัดการโฮมสเตย์	หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง	ภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร	การจัดท่องเที่ยวโดยชุมชน

โดยคณะผู้ทำวิจัยได้นำข้อมูลจากการศักยภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล มาเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

2. คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยสามารถจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล แบ่งหลักสูตรได้ 4 กลุ่มหลักสูตร คือ กลุ่มที่ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรการบริหารจัดการโฮมสเตย์ กลุ่มที่ 2 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร จำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรอาหารไทยยอดนิยม หลักสูตรอาหารพื้นเมืองทั่วไป หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง และหลักสูตรอาหารขนมเพื่อธุรกิจ กลุ่มที่ 3 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และหลักสูตรภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร และกลุ่มที่ 4 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ จำนวน 3 คือ หลักสูตรการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตรผู้นำเที่ยวชุมชน และหลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว โดยแต่ละหลักสูตรมีองค์ประกอบตามระบบการพัฒนาตามระบบของวิทยาลัยชุมชนสตูล ที่ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา 4) ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน 5) สมรรถนะผู้จบการฝึกอบรมที่พึงประสงค์ 6) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจบแล้วสามารถประกอบอาชีพ/ปฏิบัติงาน 7) แผนการจัดการเรียนรู้ 8) เกณฑ์การประเมิน 9) เกณฑ์การวัดผลประเมินผล 10) วัสดุ – อุปกรณ์ 11) จำนวนผู้เข้ารับการอบรม 12) งบประมาณในการดำเนินการ 13) ค่าใช้จ่ายรายหัว 14) ศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน 14.1) แหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้

14.2) ศักยภาพอาจารย์ผู้สอน 14.3) สถานที่จัดการเรียนรู้/กลุ่มเป้าหมาย โดยผลการพิจารณาร่างกลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต จากผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามโดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อวิพากษ์หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ของแต่ละหลักสูตร โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มหลักสูตร คือ 1) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก 2) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร 3) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา และกลุ่มที่ 4 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ ดำเนินการตามแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One-group Pretest Posttest Design) ผลการศึกษาตั้งรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

หลักสูตรพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก	11.51	1.70	15.94	1.29	20.69**	0.00
2. หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร	10.98	2.16	16.33	1.36	15.49**	0.00
3. หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา	11.18	1.91	13.03	2.55	4.51**	0.00
4. หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ	10.62	1.93	16.02	1.19	23.89**	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล มีผลการเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามกลุ่มหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา และหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล โดยใช้การประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ จากผู้มีส่วนได้เสีย ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากส่วนราชการจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล วิทยาลัยชุมชนสตูล องค์การบริหารส่วนตำบล และตัวแทนจากประชาชนชุมชนท่องเที่ยว 14 ชุมชน ให้ความสำคัญกับทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ในชุมชนที่เป็นฐานรากของการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต จารีต ประเพณี วัฒนธรรมถิ่น ลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ ของชุมชน เพื่อเป็นจุดสนใจของแต่ละชุมชน สร้างและค้นหาความมีเสน่ห์ของอัตลักษณ์ โดยมีความต้องการให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจในการเชิดชูบริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างลักษณะเด่น รวมถึงกระบวนการในการดำเนินงานให้กลายเป็นการดำเนินงานเชิงธุรกิจในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่พร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่พร้อมต้อนรับสู่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ผลการประเมินจากประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากคณะกรรมการเป็นผู้ประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากคณะกรรมการเป็นผู้ประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ลำดับที่	ชื่อชุมชน	คะแนนรวม	คิดเป็นร้อยละ	ระดับมาตรฐาน
1.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อเจ็ดลูก	145	90.00%	ดีเยี่ยม
2.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านเขาพญาบังสา	146	85.40%	ดีเยี่ยม
3.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านทุ่งสะโบ๊ะ	134	78.36 %	ดี
4.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านนุโบย	131	76.60%	ดี
5.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านปากกันเคย	125	73.10%	ดี
6.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกตรี	122	71.34%	ดี
7.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านโคกพยอม	119	69.59%	พอใช้
8.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านปากกันใหญ่	118	69.00%	พอใช้
9.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวทาง	115	67.25%	พอใช้
10.	ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวหิน	111	64.91%	พอใช้

จากตารางที่ 3 พบว่า มีชุมชนจำนวน 10 ชุมชน ผ่านประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยชุมชนที่ผ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยมมี 2 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อเจ็ดลูก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านเขาพญาบังสา ผ่านอยู่ในระดับดี มี 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านทุ่งสะโบ๊ะ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านนุโบย ชุมชนท่องเที่ยวบ้านปากกันเคย และชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกตรี และผ่านอยู่ในระดับพอใช้ 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านโคกพยอม ชุมชนท่องเที่ยวบ้านปากกันใหญ่ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวทาง และชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวหิน

การวิจารณ์และสรุปผลการวิจัย

ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 14 ชุมชน มีความต้องการในการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล กล่าวคือจังหวัดสตูลเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติ เน้นการเกษตรที่ได้มาตรฐาน ที่เปรียบได้เมืองสวรรค์ชายแดนใต้มีดินแดนติดประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีความได้เปรียบในการประชาสัมพันธ์เปิดพื้นที่ของจังหวัดสตูลให้เตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาเซียน อีกทั้งเตรียมความพร้อมของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูลปี พ.ศ. 2557-2560 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล. 2555: 15) ที่เน้น□ให้จังหวัดสตูลเป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชั้นนำของอาเซียน เมืองเกษตรมาตรฐาน เมืองแห่งความสุข ตามกรอบนิยามของวิสัยทัศน์ของจังหวัดสตูล โดยชุมชนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 14 ชุมชน เสนอความต้องการเชิงลึกในการพัฒนาศักยภาพ และความต้องการด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน และสามารถนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรการบริหารจัดการโฮมสเตย์ กลุ่มที่ 2 ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร จำนวน 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรอาหารไทยยอดนิยม หลักสูตรอาหารพื้นเมืองทั่วไป หลักสูตรอาหารมุสลิมพื้นเมือง และหลักสูตรอาหารขนมเพื่อธุรกิจ กลุ่มที่ 3 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และหลักสูตรภาษามลายูเพื่อการสื่อสาร และกลุ่มที่ 4 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ จำนวน 3 คือ หลักสูตรการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักสูตรผู้นำเที่ยวชุมชน และหลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยว โดยแต่ละหลักสูตรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน และมีองค์ประกอบตามระบบการพัฒนาตามระบบของวิทยาลัยชุมชนสตูล ที่ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา 4) ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน 5) สมรรถนะผู้จบการฝึกอบรมที่พึงประสงค์ 6) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจบแล้วสามารถประกอบอาชีพ/ปฏิบัติงาน 7) แผนการจัดการเรียนรู้ 8) เกณฑ์การประเมิน 9)

เกณฑ์การวัดผลประเมินผล 10) วัสดุ – อุปกรณ์ 11) จำนวนผู้เข้ารับการอบรม 12) งบประมาณในการดำเนินการ 13) ค่าใช้จ่ายรายหัว 14) ศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน 14.1) แหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้ 14.2) ศักยภาพอาจารย์ผู้สอน 14.3) สถานที่จัดการเรียนรู้/กลุ่มเป้าหมาย ผ่านการพิจารณาว่ากลุ่มหลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณี สังขะตะววรรณ และศิริวรรณ ศรีพหล (2543 : 125 -127) เสนอว่าการพัฒนาที่ประกอบด้วย 1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยผู้ออกแบบหลักสูตรต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเรียนหลักสูตรนั้นให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้เห็นทิศทางในการจัดมวลงประสบการณ์และวิธีการที่จัดให้อย่าง 2) การกำหนดเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 3) การประเมินการใช้หลักสูตร

หลังจากได้หลักสูตรพัฒนาทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพและคุณภาพชีวิต ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง พบว่า ผู้เข้าร่วมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล มีผลการเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามกลุ่มหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านที่พัก หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านอาหาร หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านภาษา และหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีรวัฒน์ ไชยคำมิ่ง (2534 : 113 - 116) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนภายใต้โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามากกว่าบุคลากรภายนอกโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากนั้นดำเนินการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมประเมินกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ พบว่า ผู้มีส่วนได้เสีย ให้ความสำคัญกับทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ในชุมชนที่เป็นฐานรากของการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต จารีต ประเพณี วัฒนธรรมถิ่น ลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ ของชุมชน เพื่อเป็นจุดสนใจของแต่ละชุมชน สร้างและค้นหาความมีเสน่ห์ของอัตลักษณ์ โดยมีความต้องการให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจในการขีดชูบริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างลักษณะเด่น รวมถึงกระบวนการในการดำเนินงานให้กลายเป็นการดำเนินงานเชิงธุรกิจในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่พร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่พร้อมต้อนรับสู่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ผลการประเมินจากประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากคณะกรรมการเป็นผู้ประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีชุมชนจำนวน 10 ชุมชน ผ่านประเมินตามประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยชุมชนที่ผ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยมมี 2 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบ่อเจ็ดลูก และชุมชนท่องเที่ยวบ้านเขาพญาบังสา ผ่านอยู่ในระดับดี มี 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านทุ่งสะโบ๊ะ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านนุบาย ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบากันเคย และชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกตรี และผ่านอยู่ในระดับพอใช้ 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านโคกพยอม ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบากันใหญ่ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวทาง และชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวหิน สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 35-40) กล่าวว่า การประเมินผลผลิตของหลักสูตร เป็นการประเมินรวบยอดเพื่อดูผลในช่วงสุดท้ายหลังจากผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้ว นอกจากนั้นยังอาจสอบถามความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชนอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มอบทุนวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล” ที่ทำให้คณะผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการสร้างฐานรากที่ส่งผลให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนมีอยู่นำมาสู่การสร้างอาชีพ รายได้ ทำมาหากินในชุมชน โดยไม่ต้องออกไปหางานทำในเขตเมืองเศรษฐกิจ โดยการสร้างอาชีพการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสตูล

ขอขอบพระคุณนายนำชัย กฤษณาสกุล ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนสตูล นางเกษร ปะลาวัน รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนสตูล ที่เปิดโอกาส ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ให้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขเป็นอย่างดีในการศึกษานี้ ทำให้รายงานฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ตัวแทนจากจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนตำบล และตัวแทนจากประชาชนชุมชนท่องเที่ยว 14 ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง ที่สนับสนุนข้อมูลต่างๆ ให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และขอขอบคุณเพื่อนครูวิทยาลัยชุมชนสตูล ที่มีส่วนเติมเต็ม และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนแม่บทอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553.

ปราณี สังขะตะววรรณ และศิริวรรณ ศรีพหล. "การออกแบบหลักสูตร," ในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.

วิทยาลัยชุมชนสตูล. รายงานศึกษาความต้องการการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสตูล ปีการศึกษา 2555. สตูล: วิทยาลัยชุมชนสตูล, 2555.

วีรวัฒน์ ไชยคำมิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนภายใต้โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตชนบทยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล. แผนพัฒนาสามปี 2555 – 2557. สตูล: องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล, 2554.